

УДК 37:018

Кухта Вероніка Володимирівна

учениця 9 класу

Великотур'янський ліцей Долинської міської ради Івано-Франківської області,

с. Велика Тур'я, Україна

veronikakuhta2010@gmail.com**Бабінець Надія Василівна**

вчитель інформатики

Великотур'янський ліцей Долинської міської ради Івано-Франківської області,

с. Велика Тур'я, Україна

nadjakrainyk@gmail.com

МИ НИКОЛИ НЕ БУВАЄМО ОФЛАЙН

Анотація. У статті досліджується участь у цифровій діяльності учнів 9-11 класів та їхню обізнаність з правилами безпечної поведінки в онлайн-просторі. Проаналізовано теоретичні аспекти становлення цифрової грамотності молодого покоління. Особливу увагу приділено питанням цифрової гігієни та інформаційної безпеки здобувачів освіти. Автором розкрито сутність понять «цифровий слід» в контексті захисту приватності в онлайн-середовищі. Визначено основні тренди кібербезпеки та запропоновано практичні рекомендації щодо формування безпечної поведінки учасників освітнього процесу в інтернеті. Проведено онлайн-опитування серед 30 учнів 9-11 класів. Дослідження дало змогу виявити, що переважна більшість учасників вміють захистити себе в інтернеті, знають про налаштування безпеки. Лише 10% не відчують дискомфорту від того, що до їхніх даних можуть отримати доступ сторонні особи, і лише 43,3 читають умови використання або політику конфіденційності, коли створюють новий акаунт чи завантажують додаток. 80% респондентів прагнуть навчитися правильно «чистити» свій цифровий слід і налаштовувати акаунт. Результати дослідження підкреслюють необхідність формування у здобувачів освіти усвідомленої обережності та впевненого володіння інструментами захисту.

Ключові слова: цифровий слід, кібергігієна, цифрова грамотність, приватність, інформаційна безпека.

1. ВСТУП

Чи замислювалися ви, коли востаннє повністю відключалися від мережі? Нам дійсно важко уявити звичайного підлітка без електронних гаджетів. Кожного дня цифровий світ змінюється. Бо всюди доступ до мережі став нормою. Звісно, це дає нам багато можливостей: ми можемо надсилати онлайн повідомлення, легко поспілкуватися кілька справ одночасно. Але за все це «добро» доводиться платити, адже це все несе в собі велику низку суттєвих проблем. І тут мова йде не тільки про матеріальне, але й про ціну власного захисту [1].

Всесвітня інтернетзалежність серед людей — це гра з подвійними правилами. Вона дає нам свободу комунікації та безмежні можливості для розвитку. Кожна наша дія в інтернеті чи просто перегляд відео залишає непомітний, але постійний цифровий слід.

Що таке цифровий слід? Наш цифровий слід — це слід даних, який ми самі залишаємо у нашій щоденній цифровій діяльності. Іноді ми не завжди робимо особистий внесок у цифровий слід. Наприклад, всі веб-сайти можуть відстежити нашу активність, встановлюючи файли cookie, що накопичують інформацію навіть після того, як ми покинули сторінку. А додатки можуть вільно забирати наші дані тоді, коли ми навіть не задумуємось про це. Надаючи доступ до своїх даних, ми фактично даємо право на їх подальший перепродаж або ж передачу третім особам. Ми втрачаємо монополію на власну приватність, дозволяючи торгівлю власними даними [2].

Навіть коли екран нашого гаджета згасає, наш цифровий слід стає все глибшим. Всі процеси оновлюються, сервери обробляють наші попередні запити, а паралельно цим процесам формується стрічка соцмереж, яку ми з вами побачимо вже завтра. Інколи здається, що, натиснувши кнопку вимкнення, ми зупиняємо все, зроблене до цього часу, проте навіть тоді, коли ми не дивимось у монітор, ми не перебуваємо офлайн, адже наш «пасивний» цифровий слід генерується автоматично, без нашої активної участі [3].

Постановка проблеми. Google знає про наші інтереси більше, ніж ми самі. Мінімізації цифрового сліду можна досягнути через налаштування приватності, що є реальним інструментом повернення контролю. Перехід до «гігієни даних» починається не з видалення акаунтів, а з перевірки дозволів, які ми надаємо своїм пристроям щомиті. А цьому потрібно вчитися [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з дослідженнями 2025 року (зокрема за даними «Дія.Освіта» та міжнародних аналітиків) [1]:

- 78% українських підлітків мали інциденти з безпекою даних у 2025 році.
- 80% користувачів у світі стали жертвами спроб шахрайства протягом останнього року.
- Зміна пріоритетів: 9 з 10 студентів висловлюють бажання вивчати ШІ-безпеку та керування цифровим слідом безпосередньо в навчальних закладах.

Згідно з аналітикою Segura, традиційні методи захисту мережевих кордонів втрачають ефективність перед лицем нових викликів [5].

Мета дослідження. Визначити рівень теоретичної підготовки та здатність старшокласників розпізнати загрози, які як ніколи актуальні в цей час. Оцінити реальний стан цифрової безпеки у нашому молодому середовищі.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Інтернет поступово став перетворюватися на скляну кімнату, в якій усе видно, всі все знають і все може бути збережене назавжди. Кожен допис, кожне фото, кожен коментар і кожна вподобайка дає можливість розвиватися цифровому сліду. Тому сучасна людина, а особливо підлітки, мають володіти цифровою грамотністю та знати базові основи кібербезпеки, адже це все не прості терміни, а життєвоважливі уроки.

Чому це важливо для нас, підлітків? Зараз формується наша онлайн-репутація. А через кілька років, коли ми вступатимемо до університету чи шукатимемо свою першу серйозну роботу, рекрутери будуть перевіряти нас в інтернеті. Те що для нас сьогодні здається кумедним, може мати зовсім інше значення у майбутньому [6,7].

Мною було розроблено опитування (Google Форма). Дана форма складається з чотирьох блоків:

Блок 1. Рівень усвідомленості.

Блок 2. Практичні навички.

Блок 3. Ставлення та безпека.

Блок 4. Кібербезпека та захист акаунта.

Респондентами стали здобувачі освіти 9-11 класів. Для забезпечення максимальної достовірності результатів, дослідження було анонімним.

Тест охоплює ключові аспекти кібергігієни: від надійності паролів до методів фішингу та соціальної інженерії.

Мною були проаналізовані відповіді, складено статистику та зроблено висновки щодо формування цифрової безпеки та здорового розвитку молодого покоління у цифрову епоху.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На основі зібраних відповідей мною сформовано статистичні показники, які дозволяють визначити, які теми учні засвоїли добре, а які потребують додаткового вивчення. Аналіз відповідей на 1-2 блоки питань подані у Таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз відповідей на 1-2 блоки питань

Проблемне питання	Відсоток респондентів, які дали відповідь «так»
Чи знаєш ти, що таке «цифровий слід»?	76,7
Чи замислювався(лася) ти колись, чому реклама в інтернеті часто «вгадує» твої останні бажання чи розмови?	73,3
Чи перевіряв(ла) ти коли-небудь налаштування приватності у своєму Google-акаунті?	70
Чи знаєш ти, як видалити історію пошуку або історію переміщень у Картах Google?	66,7
Чи використовуєш ти функцію автоматичного видалення даних (наприклад, через 3 або 18 місяців)?	76,7
Чи читаєш ти умови використання або політику конфіденційності, коли створюєш новий акаунт чи завантажувєш додаток?	43,3
Чи відчуваєш ти дискомфорт від того, що Google знає про тебе так багато інформації?	60
Чи хотів(ла) би ти навчитися «чистити» свій цифровий слід і налаштовувати акаунт так, щоб збиралося менше даних?	80

Чи розуміють учні, яку інформацію про них зберігає Google, як вони оцінюють свою приватність та рівень свого захисту в інтернеті, можемо побачити в діаграмах, поданих нижче (Рис. 1-6).

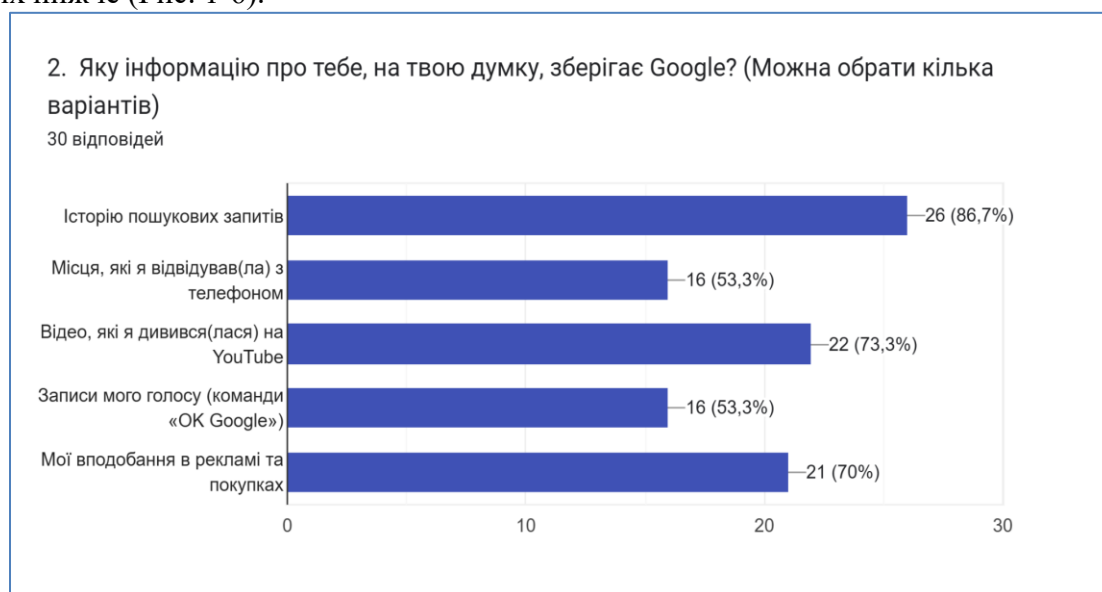

Рис. 1. Що Google знає про тебе?

8. Наскільки ти оцінюєш свою приватність в мережі за шкалою від 1 до 5 (де 1 — мені байдуже, 5 — я дуже дбаю про безпеку)?

30 відповідей

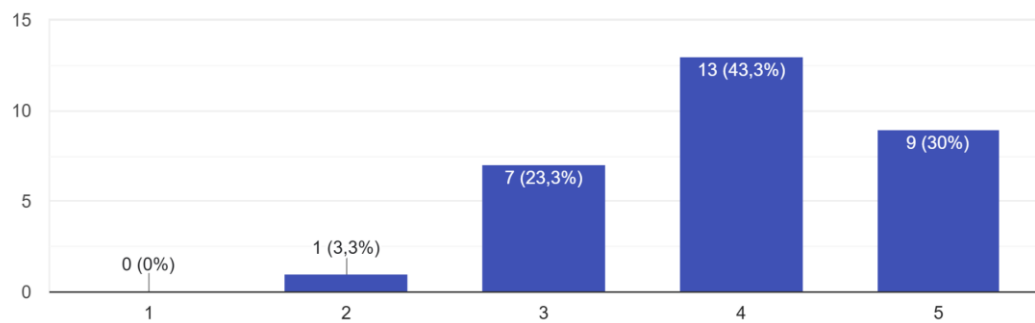

Рис. 2. Оцінка рівня приватності

11. Який спосіб захисту акаунта є найнадійнішим на сьогодні?

30 відповідей

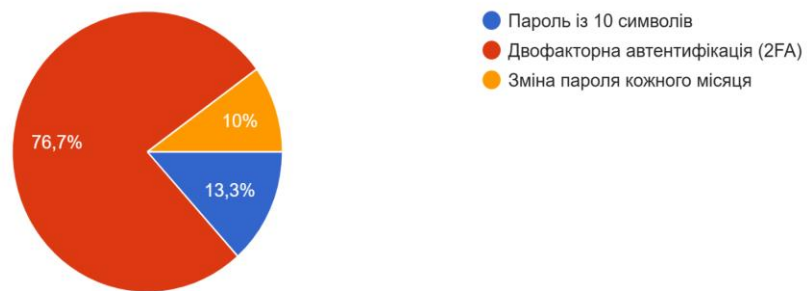

Рис. 3. Способи захисту акаунта

12. Ти отримав(ла) лист від "служби безпеки Google" про те, що твій акаунт зламано, і потрібно терміново перейти за посиланням. Твої дії?

30 відповідей

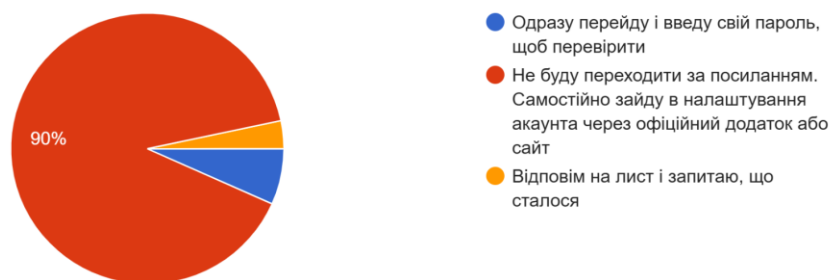

Рис. 4. Вміння оцінити ситуацію

Рис. 5. Налаштування безпеки

Рис. 6. Що ми знаємо про публічний Wi-Fi

ВИСНОВОК

Дане дослідження показало, що великий відсоток молодих людей знають про налаштування безпеки, вміють критично оцінювати інформацію і прагнуть підвищити рівень цифрової грамотності.

Вміння захистити себе в онлайн середовищі є невід'ємною частиною сучасного життя. Розуміння поняття цифрового сліду, знання основних ризиків та впровадження ефективних методів захисту допоможуть забезпечити безпеку та здоровий розвиток молодого покоління у цифрову епоху. Використання інструментів захисту та дотримання правил безпеки в інтернеті забезпечать нашу конфіденційність та інтернетбезпеку [8].

Заклад освіти сьогодні — це не просто будівля з партами, а хаб цифрової грамотності, головною метою формування у здобувачів освіти усвідомленої обережності та впевненого володіння інструментами захисту [9]. Під керівництвом вчителів інформатики ми вчимося розбирати реальні кейси фішингу, створювати складні паролі, не ризикуючи власними даними. В рамках гуманітарних дисциплін вчимося перевіряти джерела інформації, розпізнавати фейки та протидіяти дезінформації, що є фундаментом психологічної безпеки в мережі. Обговорення правил нетикету, захисту приватності (своїх та друзів) та наслідків кібербулінгу допомагає нам зрозуміти, що «цифровий слід» залишається назавжди.

4. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В подальшому можна проводити ще багато подібних досліджень, починаючи від повторних анкетувань з цієї теми вже молодших респондентів, адже цифровий світ змінюється щосекунди, а правила поведінки в ньому – це запорука нашої цифрової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цифрова детоксикація: вебсайт. *IT-студії. Дія.Освіта*. URL: <https://it-osvita.diia.gov.ua/task/item/4c834a07-b3f2-40d3-baea-629c4f0f334b> (дата звернення: 19.02.2026).
2. Бережний І. С. Трансформація правосвідомості під впливом цифрових технологій: виклики та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 10.
3. Ломачинська І., Волинець І., Хрипко С. Соціально-психологічні аспекти цифрового здоров'я студентів в умовах викликів цифрової доби. *Educological Discourse (Освітологічний дискурс)*. 2025.
4. Синицький Р. Цифрова гігієна та інформаційна безпека в цифровій освітній діяльності. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2 (53). DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-83>.
5. Топ-5 трендів кібербезпеки 2026: чому ідентичність стає головним рубежем оборони: вебсайт. *Softprom*. URL: <https://softprom.com/ua/top-5-trendiv-kiberbezpeki-2026-chomu-identichnist-staye-golovnim-rubejem-oboroni> (дата звернення: 19.02.2026).
6. Козлова А. Г., Лейбенко Я. В. Формування безпечної поведінки підлітків в Інтернеті. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Педагогіка»)*. 2024. № 11 (39). [Сторінки]. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)).
7. Олексин О. І. Програма «Безпечна поведінка підлітків в Інтернеті». Навчальна програма. Івано-Франківськ, 2024.
8. Цифровий слід: як захистити дітей в онлайн-світі?: вебсайт. *Parental Control*. URL: <https://parental-control.net/uk/blog/article/tsifroviy-slid-yak-zakhistiti-ditey-v-onlayn-sviti> (дата звернення: 19.02.2026).
9. Тринус О. Формування цифрової грамотності майбутніх викладачів закладів вищої освіти: теоретичний аспект. *UNESCO Chair Journal on Lifelong Professional Education in the XXI Century*. 2022. № 2 (6). С. 98–115. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(6\).2022.98-115](https://doi.org/10.35387/ucj.2(6).2022.98-115).

Матеріал надійшов до редакції 20.02.2026 р.

WE ARE NEVER OFFLINE

Veronika Kukhta

9th-grade student

Velyka Turia Lyceum of Dolyna City Council, Ivano-Frankivsk Region

Velyka Turia, Ukraine

veronikakuhta2010@gmail.com

Nadiia Babinets

Informatics teacher

Velyka Turia Lyceum of Dolyna City Council, Ivano-Frankivsk Region

Velyka Turia, Ukraine

nadjakrainyk@gmail.com

Abstract. The article examines the digital engagement of 9th-11th grade students and their awareness of safe online behavior. The theoretical aspects of the digital literacy development among the younger generation are analyzed. Particular attention is paid to the issues of digital hygiene and information security of students. The author explores the essence of the "digital footprint" concept in the context of privacy protection in the online environment. Key cybersecurity trends are identified, and practical recommendations for fostering safe online behavior among participants in the educational process are proposed. As part of the study, an online survey was conducted among 30 students in grades 9-11. The research revealed that the vast majority of participants know how to protect themselves on the Internet and are familiar with security settings. However, only 10% do not feel discomfort regarding potential third-party access to their data, and only 43.3% read terms of use or privacy policies when creating a new account or downloading an application. Notably, 80% of respondents expressed a desire to learn how to properly "clean" their digital footprint and configure their accounts. The study results

emphasize the necessity of developing conscious caution and proficiency in using protection tools among students.

Keywords: digital footprint, cyber hygiene, digital literacy, privacy, information security.